

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Власенко Л. В., Никитенко О. В. Дистанційна освіта та її функції у процесі навчання. Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. 2013. №5. С. 362–367.
2. Закон України "Про освіту" щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Режим доступу до ресурсу: [/http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html](http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html)
4. Кухаренко В. І., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання та умови застосування. Х., 2002. 320 с.
5. Пліш І.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти в школах приватної форми власності [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2012. №1 (27).
6. Рафальська О. О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. 2013. №11. С. 128–133.
7. Ручинська Н. С. Педагогічні підходи до використання змішаного навчання у вищій школі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. С. 382–388
8. Тарасова С.М. Інформаційно-комунікативні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом/ науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського, Випуск 1.31. Педагогічні науки. Миколаїв, 2010. С. 173-180.

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ РІЗНИХ ТИПІВ

Кукса Ю.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
jkuksa777@gmail.com*

Складна організація стосунків між людьми містить велику кількість елементів, основним з яких є міжособистісна взаємодія. Під час міжособистісної взаємодії реалізується єдність дій особистості, відбувається їх консолідація, а також упорядковується цілеспрямована діяльність, яка сприяє розвитку інтелекту, розширенню світогляду та опануванню новими знаннями, уміннями, навичками, які необхідні для успіху у діяльності. Ці аспекти винятково актуальні у студентському віці, оскільки для студентів посилюється значення міжособистісної взаємодії як чинника побудови ефективних відносин із оточуючим середовищем.

Питання міжособистісних взаємин містить у собі аналіз численних сторін цього феномену, таких, як зміст міжособистісних взаємин (В. Байон, К. Левін, В. Мерлін, Дж. Морено, Дж. Мід, Д. Тібо, Ф. Хайдер та ін.), механізми міжособистісних взаємин (Є. Кузьмін, В. Семенів, Л. Сулейманова та ін.), емоційні аспекти (Є. Андрієнко та ін.) тощо. Побудова

міжособистісних взаємин у групі була розглянута такими науковцями, як М. Вебер, К. Левін, М. Корнев, Д. Майерс, С. Максименко, Ф. Олпорт, Л. Орбан-Лембрик, Т. Парсонс, Т. Титаренко, Н. Чепелева, М. Шеріф та ін.

Учені Т. Днепров, Д. Долганов, О. Каргополова, А. Кідінов, В. Коваль та ін. вивчали особливості становлення міжособистісної взаємодії у студентському віці. Однак існує недостатньо комплексних досліджень, присвячених питанню міжособистісної взаємодії студентів технічного профілю, зокрема, особливостям організації взаємодії студентами різних типів освітніх закладів.

Звідси **метою дослідження** є аналіз специфіки міжособистісної взаємодії студентів закладів освіти технічного профілю різних типів.

Результати дослідження. Під міжособистісною взаємодією розуміють контакт двох або більше об'єктів активності, який може набувати різних форм (прямі або опосередковані, більш тривалі або короткочасні, емоційно насичені чи нейтральні), однак при цьому призводить до зміни їхньої поведінки, установок, системи змістових утворень, специфіки відносин і т.д. [1].

Аналіз особливостей організації міжособистісної взаємодії становить особливий інтерес у практичному вимірі. З огляду на це нами було проведене емпіричне дослідження, яким було охоплено 120 студентів закладів вищої освіти технічного спрямування, серед них 60 студентів університету та 60 студентів коледжу. До програми емпіричного дослідження увійшли «Методика діагностики інтерперсональної взаємодії» Т. Лірі [2] та «Методика діагностики емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні» (В. Бойко) [3].

Аналіз особливостей особистісних тенденцій, які проявляються у сфері міжособистісної взаємодії студентів технічного профілю, засвідчив, що найбільшою мірою у групі досліджуваних проявляється тенденція до товариськості (83 %). Це відображає демонстрацію студентами таких рис, як доброзичливість, уважність, здатність до взаємодопомоги, товариськість. Крім того, у міжособистісній сфері студентів технічного профілю значною мірою проявляється тенденція незалежності (67 %), яка описує підозрілість, недовірливість, вразливість як характерні риси цих студентів.

Однаково проявляються такі тенденції, як чуйність та непохитність (по 60 %). Це може бути показником вираженості у досліджуваних студентів таких рис, як схильність до критикування, нетерпимість до помилок інших. Водночас така ж частина досліджуваних проявляє прагнення піклуватися про близьких, делікатність, ніжність, так само, як толерантність і вміння прощати.

Порівняно меншою мірою у групі студентів технічного профілю проявляється тенденція до упевненості в собі (57 %), що говорить про впевнену поведінку, незалежність, а в крайньому прояві — про черствість та егоїстичність досліджуваних. Тенденції до домінантності та невпевненості в собі виражені у респондентів однаково (по 53 %). Домінантність відображає лідерські якості, змогу брати відповідальність на себе, а тенденція до невпевненості в собі є свідченням поваги та довірливості до оточуючих.

Найменш вираженою у досліджуваних є тенденція до залежності (50 %), що дає змогу оцінити наявність таких рис, як критичність до себе, боязкість, сором'язливість, скромність.

Порівняльний аналіз даних дослідження студентів університету і коледжу засвідчив, що у студентів університету провідними є комунікативно-характерологічні тенденції незалежності (80 %), домінантності (80 %), непохитності (80 %) та товаришкості (87 %), тобто їхню поведінку можна схарактеризувати як таку, що спрямована на завоювання у колективі лідерської позиції. У студентів коледжу переважаючими є такі якості, як чуйність та товаришкість (по 80 %), тобто їхня поведінка доброзичлива та щира. Студенти коледжу здебільшого поважають партнерів у взаємовідносинах та визнають їхні права, зазвичай мирно співіснують з довколишніми людьми.

Отже, у студентів університету технічного профілю переважає загальна тенденція — домінування, а у студентів коледжу — чуйність та дружелюбність. Спільним як для студентів університету, так і для студентів коледжу є високий рівень товаришкості, який сприяє виникненню атракції. Високий рівень за такими тенденціями, як чуйність, товаришкість, домінування у студентів університету та коледжу говорять про високі показники здатності до налагодження міжособистісної взаємодії, виникнення дружніх відносин та налагодження особистісного спілкування.

Результати вивчення емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні студентів технічного коледжу та університету свідчать, що тільки 8 % досліджуваних позбавлені емоційних проблем у міжособистісному спілкуванні. Трохи більшою виявилася частка опитаних (16 %), яким притаманні деякі емоційні проблеми у міжособистісному спілкуванні та взаємодії. Вони не чинять руйнуючого впливу на міжособистісне спілкування, а в основному пов'язані з особистісними якостями досліджуваних, такими, як сором'язливість, підвищена тривожність. Найбільшою виявилася частина студентів, емоції яких дещо ускладнюють взаємодію з оточуючими (76 %).

Порівняльний аналіз показників наявності емоційних бар'єрів у спілкуванні та міжособистісній взаємодії студентів університету та коледжу засвідчив, що емоції не заважають спілкуватися 12 % студентів університету та 4 % студентів коледжу, тобто студентам університету дещо менше притаманні емоційні бар'єри у спілкуванні, ніж студентам коледжу. Деякі емоційні бар'єри у спілкуванні проявляють 12 % студентів університету та 20 % студентів коледжу, тобто показники студентів коледжу тут є вищими. Емоції певною мірою ускладнюють взаємодію з людьми однаково і студентам університету, і студентам коледжу (по 76 %).

Отже, студенти коледжу більше схильні до прояву емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні, ніж студенти університету.

Конкретні емоційні бар'єри були виявлені загалом у 86 % досліджуваних. Найбільш типовим для них є нездатність керувати емоціями та дозувати їх (38 %). Також одним із варіантів емоційних бар'єрів було визначено небажання

досліджуваних зближатися з іншими людьми на емоційній основі (26 %).

Неадекватний прояв емоцій характерний для 12 % досліджуваних, яким притаманні конкретні емоційні бар'єри. Ці опитані, як правило, навіть на незначні подразники реагують гостро, приймають все близько до серця.

Невиразність емоцій, їх негнучкість, нерозвиненість, а також домінування негативних емоцій, що є емоційними перешкодами у міжособистісному спілкуванні, у цьому дослідженні були виявлені незначною мірою (8 % та 2 % відповідно). Однак їхня присутність говорить, що ці досліджувані не мають належного репертуару емоційних реакцій. При цьому у 14 % опитаних конкретних емоційних бар'єрів не було виявлено взагалі.

Отже, можна зробити висновок про значний прояв емоційних бар'єрів у спілкуванні студентів закладів освіти технічного профілю. Найбільші складнощі у них викликає невміння керувати своїми емоціями та дозувати їх.

З метою визначення особливостей міжособистісної взаємодії студентів різних типів закладів освіти технічного профілю нами було здійснене порівняння результатів дослідження за проведеними методиками за U-критерієм Манна-Уїтні [4]. Статистичними гіпотезами дослідження виступили: H_0 -студенти університету технічного профілю не мають вищого рівня розвитку характеристик міжособистісної взаємодії, ніж студенти коледжу технічного профілю; H_1 - студенти університету технічного профілю мають вищий рівень розвитку характеристик міжособистісної взаємодії, ніж студенти коледжу технічного профілю.

Виходячи з проведених обрахунків, можна зробити висновок, що статистично значущими є показники критерію за характеристиками домінантності ($U=502$), впевненості у собі ($U=545$) та незалежності ($U=580$). Це є свідченням того, що студенти університету мають вищий рівень розвитку цих характеристик міжособистісної взаємодії, ніж студенти коледжу, тому їхню поведінку можна визначити як більш упевнену, незалежну, відповідальну, проте і більш недовірливу водночас.

Висновки. Отже, за результатами емпіричного дослідження виявлено, що порівняно зі студентами коледжу, студенти університету мають вищий рівень розвитку таких характеристик міжособистісної взаємодії, як домінантність, впевненість у собі та незалежність, тобто вони є досить упевненими у собі та незалежними, а також здатні брати відповідальність на себе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
2. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 416 с.
3. Психодіагностика особистості підлітка / За ред. О.Д. Кравченко, В.Ф. Моргуна. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 136 с.
4. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Київ: Слово, 2012. 460 с.